

LBRIS

We know
books

Paul Negoită

Augustin

Colecția Povestiri. Romane. Memorii - 9

Făgăraș 2026

Cuprins

Prieteni	3
Thagaste	8
Pruncia	11
Copilăria	15
Tineretea	19
Mani	28
Faustus	41
Roma	44
Ambrozie	48
Mama lui Adeodatus	53
Plotin	56
Victorinus	58
Grădina	61
Cassiciacum	67
Botezul	70
Moartea Monicăi	73
Preoția	76
Fortunatus	83
Sinodul	85
Mănăstirea	88
La sărbătoarea Sfântului Leontius	89
Episcopatul	95
Tribunalele episcopale	100

Confesiuni.....	103
Donatus	107
Sinodul împotriva donatiștilor	127
Marcellinus	137
Căderea Romei	141
Păgânii	152
Despre Cetatea lui Dumnezeu.....	158
Sclavii.....	161
Pelagie.....	164
Iulian.....	171
Moartea	177
Porțile Raiului	179
Nota autorului.....	186
Bibliografie selectivă.....	188

Coperta față: un tablou de José de Ribera (1591-1652) numit "*Sfântul Augustin, rugându-se*" (1636)

Corectură și tehnoredactare: Ioan Cismileanu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Negoită, Paul

Augustin / Paul Negoită. - Făgăraș : Editura Agaton, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-630-6696-48-2

821.135.1

Prieteni

M-am așezat să scriu, și, prin aceasta, mă simt iarăși prizonierul timpului. Dacă aș fi întrebat ce este timpul, n-aș ști ce să spun. Știu doar că el există. Deși nu-l pot explica, parcă mă apasă. Trecerea lui a lăsat urme adânci în mine și cu toate acestea parcă nu pot fi decât martorul acestei treceri. Anii mi-au scăpat, n-au stat niciodată pe loc. Anii care au trecut nu mai există, cei care urmează să vină nu sunt încă. Anii care au trecut mi-au scăpat deja, iar cei care urmează vor fi o dezamăgire.

De fapt, nu numai despre ani ar trebui să vorbesc, ci și despre ziua de astăzi. Scriu acum, dar timpul se scurge, îmi scapă printre degete și printre cuvinte.

Mi-am spus mereu că ar trebui să-mi socotesc cu grijă timpul, să-mi împart cât mai bine orele zilei în scopul mântuirii sufletului meu. Totuși, realitatea mea continuă să fie o risipire, din pricina faptului că nu pot aduna elementele care o compun.

Nimeni nu aduce ziua de ieri înapoi, ziua de mâine îi grăbește trecerea celei de azi. Sunt înconjurat de ceea ce am pierdut și de ceea ce voi pierde. Nu mai îmi rămâne decât prezentul, singurul care pare să existe cu adevărat. Dar și acesta fuge și nu pot să-l prind. Nu știu nici de unde a venit, nici unde se duce. Vorbele zboară, orele fug, dar poate îmi rămâne scrisul. Îmi doresc să prind timpul cumva, să nu-l mai las să-mi scape. Știu că nu pot, dar încerc. Încerc să prind timpul în litere și

LIBRIS | We know books
să-i mai domolesc nemiloasa trecere. Dar el râde de mine și mă lasă în schimb cu durerea absenței.

Prietenii mei, aceia care mi-au cerut să le scriu povestea vieții mele, nu cred că s-au gândit la durerea adusă de amintiri. Iar ele sunt dureroase nu numai pentru că multe evenimente au adus mâhniri și supărări, ci și pentru că sunt uitate. Uitate nu în desfășurarea lor, ci în înrăurirea lor. Au rămas doar acele urme adânci despre care am scris mai sus, dar intensitatea emoției a pălit pentru că și memoria mea e șubredă.

În tinerețe mi-am văzut memoria ca pe un mare palat, atunci îmi puteam aduna cu ușurință toate gândurile. Pe care mi-am dorit să le păstrez le-am păstrat vreme îndelungată, le puteam expune convingător în fapte și în cuvinte și aveam încredințarea că aveau însemnătatea pe care le-o ofeream. Unele gânduri apar și acum, imediat, altele sunt ascunse. Pe altele trebuie să le alung, căci nu am nevoie de ele. Trebuie să le caut adesea în tănuite ascunzișuri, și toate se petrec de-a valma înlăuntrul meu. În memorie, obișnuiam să mă întâlnesc pe mine însumi și să îmi amintesc de mine, despre faptele mele și despre simțirile sufletului. Însă acum sunt bătrân, iar memoria mea nu mai e ce a fost. Toate se cufundă în uitare și se risipesc în ungherele cele mai ascunse. Scriind această carte, trebuie să-mi regăsesc faptele și gândurile, trebuie să le scot, să discern adevărul de falsitate și să redau această înțelegere astăzi, acum.

Observ totuși că odată cu trecerea timpului, în memoria mea s-a strecurat și uitarea. Chiar și în acest aparent simplu fapt al notării acestor cuvinte,

mă chinuiesc. Am devenit pentru mine însumi ca un ogor muncit până la istovire și cu multă sudoare.

Acum n-aș mai asemenea memoria cu un palat, ci cu nenumărate câmpii, peșteri și caverne unde se îngrămădesc o mulțime de lucruri. Totuși, sunt recunoscător că Dumnezeu mă ajută să le recunosc. Imaginile celor pe care vreau să le transmit se află încă în interiorul meu, căci încă de când L-am cunoscut, Dumnezeu a rămas în memoria mea și când îmi amintesc de El, nu mai există nicio distanță. Sunt plin de încredere că asta mă va ajuta să scriu. Altfel, bogăția cuvintelor nu ar arăta decât sărăcia înțelegerii omenești. Fără ajutorul Lui doar aș fi risipit cuvinte, fără să ajung vreodată la vreo descoperire, mi-ar fi luat mai mult timp să cer decât să îndeplinesc o cerere.

De aceea, în această nouă încercare, trebuie să îmi pun toată nădejdea în Dumnezeu. Nu numai timpul îmi scapă printre degete, ci și întreaga lume. Nu mai trăiesc sub umbra marilor evenimente, nu mai aștept evenimente de răsunet căci sunt bătrân, nu mi se mai poate întâmpla nimic nou. Chiar dacă aș trăi mai mult, tot bătrân aș fi. Și lumea e bătrână împreună cu mine. Bătrânețea mi-a adus multe necazuri: tusea, tremuratul, slăbirea vederii, neliniștea, oboseala. Le spun tuturor celor care mă ascultă să nu se lege de această lume bătrână. Să căutăm să ne recăpătăm tinerețea în Hristos, căci El ne spune că lumea trece. Dacă suntem cu El, să nu ne temem, căci ne vom înnoi.

Prietenii mei m-au rugat așadar să le scriu întregul meu progres, întreaga mea viață. Sunt atât de doritori să citească o astfel de lucrare încât nici

nu mi-au permis să dictez, vor să scriu cu propriami mână. Dar progresul despre care i-am auzit vorbind nu înseamnă schimbare sau adaptare, ci mai degrabă conștientizarea faptului că am lăsat în urmă ceea ce era de prisos și că am devenit tot mai sigur pe ceea ce este esențial.

Cererea lor de a citi despre viața mea acum când mă pregătesc să părăsesc această lume, mă surprinde. Pentru aceasta au deja „Confesiunile”. Însă, înainte de a mă apăra, înainte de a încerca să propun altceva, ei îmi spun că au trecut mulți ani de atunci și că acolo nu vorbesc despre slujirea mea în calitate de episcop. Am decis să le îndeplinesc cererea pentru că-i iubesc, deși a-mi pune ordine în amintiri nu mai este la fel de ușor precum în trecut, când am scris „Confesiunile”. Ceea ce nu știu ei este faptul că aș renunța la această nouă scriere dacă i-aș putea vedea, dacă i-aș putea avea aproape, față către față, dacă i-aș putea îmbrățișa. Sunt unii care cred că prietenii creștine sunt pecetluite în ceruri, că suntem împreună prin ruptura de trecut și că asta e suficient. Tot ceea ce ar trebui să facem, spun ei, este să ne recunoaștem unul pe celălalt.

Recunosc, continui să fiu chinuit de necesitatea de a-i vedea, de a-i îmbrățișa. Pot fi de acord că prezența fizică a unui prieten este un lucru mărunț pentru mulți, dar eu am curajul de a admite cât de mult îmi doresc acest lucru mărunț. Nu-mi este de ajuns simțirea sufletului, vreau și chipul, vreau și ochii care să-mi vorbească despre sufletul ascuns în învelișul acesta de carne. Vreau să mă bucur de fiecare gest nerăbdător și să observ fiecare reacție a celor pe care-i iubesc. Mă reped fără nicio reținere să-i ofer afecțiune unui prieten, mai ales

când sunt chinuit de vrajba acestei lumi. Ei sunt jumătatea sufletului meu. Dar dacă nu-i pot avea lângă mine așa cum mi-aș dori, sunt nevoit să mă mulțumesc cu apropierea adusă de aceste scrieri. Mă bucur să fiu mai strâns legat de ei, dacă pot spune așa, să mă agăț de ei cu tot sufletul.

Sunt și altele la care trebuie să renunț din pricina nevoilor Bisericii. De fapt, eu nu am renunțat la ei, dar nu mă pot bucura de ei, căci nu îi pot vedea. Mă macină durerea regretului când pierd prezența fizică a prietenilor uniți cu mine în cea mai strânsă și mai dulce apropiere. Sunt interesat de această lipsă a vederii ca de o problemă pe care trebuie să o rezolv, dar găsesc și o oarecare alinare în durerea mea. Nu am răbdare cu acea falsă „țarie de caracter” care acceptă cu îngăduință absența a tot ce este bun. Nu pot rezista dorinței de a-mi vedea prietenii și nu aș fi om dacă aș putea. De fapt, găsesc ceva plăcut chiar și în lipsa mea de autocontrol și, în această dorință dragă mie, îmi caut puțină consolare.

Prietenia unește pe soț cu soție, leagă pe frate și soră, pe prieteni, chiar și în limitata și imperfecta realitate a vieții pământești. Au fost numeroase momentele în care nu eram vrednic de laudă în ochii nimănui, când răneam crunt prin rătăcirile mele, dar prietenii mei, chiar dacă se întristau pentru mine când cu blândețe îmi atrăgeau atenția, continuau să mă iubească.

Pentru ei vreau să scriu. Vreau ca ei să respire ușurați pentru părțile mele bune, să se întristeze pentru cele rele, iar din inimile lor de prieteni, ca din niște cădelnițe cu tămâie, să se înalțe către Dumnezeu cântări și strigăte de jale. Ei împărtășesc bucuria mea

și sunt părtași la condiția mea de muritor. Concetățeni ai mei și călători împreună cu mine, însoțindu-mă pe calea mea și pășind fie înaintea mea, fie în urma mea. Să călătorim deci împreună și în expunerea ce urmează, după dorința lor.

Thagaste

M-am născut la 13 noiembrie 354 în orașelul Thagaste, din provincia romană Numidia, în nordul Africii. Un nou prunc fragil și neajutorat sosește în această lume, dar lumea-și vede de ale ei. Thagaste era mic și ambițios. Orașul era unul roman și își măsura forțele mereu având în față Imperiul. Își dorea respect și splendoare, râvnind să fie o oglinjoară a Romei. Locuitorii erau și ei puțini, dar puși pe fapte mari, fapte lumești. Progresul era mereu căutat, atât ca idee, ca o cugetare, dar și spațial, ca o cercetare a cotloanelor ascunse, unde se pot ascunde bogății materiale. Pot vorbi despre asta pentru că umblatul acesta necugetat nu a încetat. Și atunci, și acum, Thagaste reflectă vanitatea celor din el. La teatru, la piață, la băi, chiar și la biserică, dorințele lumești prind contur, se umflă și înghit totul. O mișcare, un gest, un cuget, un cuvânt, o faptă, toate îndreptate spre belșug, în ce ordine veți dori să le citiți.

Mi s-a spus că asta era cândva realitatea. Thagaste exista deja de 300 de ani la momentul nașterii mele, deci toate aceste aspirații vor fi avut răgaz să se împlinească măcar în parte pentru cei de atunci, și, într-o oarecare măsură, pentru cei de

acum. Știu că era apreciat grâul, și nici drumurile nu erau de lepădat. Cămări pline, drumuri trainice și pitorești, case numeroase. În tot acest belșug nu uita nimeni că e roman. Aveau grijă să proclame asta, să strige anunțul în piețe, să-și apere statutul ca niște avocați. Pasul le era apăsător, privirea hotărâtă, zicerile nostime, dar cu un oarecare substrat al gravității, ca și cum încercau să salveze lauda, onoarea apartenenței, dar declarându-se în același timp oameni de lume. Și aveau unde să fie așa cum erau: la băi, la vânătoare, la teatru, și în toate afișările lor pompoase, însoțite de glume și chicoteli socotite nu numai hazlii, ci și educative. Această competitivitate pentru afirmare nu a dispărut nici ea, indiferent de cât de mare sau mică este adunarea. Înconjurați de ceea ce considerau belșug sau chiar opulență, căutau noi și noi forme de a fi superiori celorlalți ascunzând vrerea despre care vorbesc printr-o aparentă apropiere binevoitoare. Africanii nu sunt africani dacă nu seduc, dacă nu te atrag. Pare să le fi reușit pentru o vreme din ce aud.

Dar la momentul nașterii mele toate acestea erau o amintire. Nu se mai construia nimic, strălucirea vechilor monumente abia mai putea fi observată și vechea laudă nu mai e la fel de îndrăzneată. Dar poate că poveștile lor nu sunt ceea ce par. Spun asta pentru că în anul nașterii mele, în Numidia a avut loc o revoltă a țăranilor. Puțini erau aceia care puteau să privească pământul cu duioșie și să se refere la el cu simpatie, sau măcar îngăduință. Pentru acești bieți țărani, el reprezenta chinul și sudoarea frunții. Acolo unde bogății își imaginau grădini splendide și-și făceau planuri pentru a-și distra invitații în ele, săracii se osteneau,

umiliți și obidiți, pentru pâinea cea de toate zilele. Detaliul este semnificativ pentru că Thagaste era administrat de Cartagina, dar aparținea de Numidia. Poate că acestui eveniment ar trebui să-i dăm crezare mai mult pentru că lumea este una a țăranilor. Fie în Thagaste, Cartagina sau Numidia, țăranii sunt aceia care prin sudoarea frunții lor, spatele încovoiat și palmele aspre fac legătura dintre generațiile de atunci și cele de astăzi. Țăranul rămâne țăran și când bogații își etalează bogăția prin spectacole și când spectacolele se termină. Da, nu eram încă născut în trecutul pe care alții îl declară atât de glorios, dar sunt vremurile atât de diferite oare? Africanii și-au mai domolit avântul spre Roma în toate ale ei, iar Roma continuă să nu-i bage în seamă. Pentru Imperiu, Africa nu servește decât la protejarea granițelor, la producția de grâu și pentru plățirea taxelor. Imperiul apreciază și acum teritoriul, dar nu și pe oamenii din el. În acest timp, țăranii își văd de truda lor, participând și ei la cât de multe glume, rime, ghicitori și artificii verbale pot. Membrii consiliilor orășenești aplică legea, colectează taxele, întocmesc contracte și asigură divertismentul. Acolo unde pot, toți caută să se bucure de distracție, în toate formele disponibile, tot mai inventiv născocite. Divertismentul constituie o tulburare a rutinei și un prilej pentru a visa la ce e în altă parte, la ce ar putea fi. Cea mai simplă cale de a-l obține este în continuare gura. Chiar și pe pietrele mormintelor se pot citi versuri proaste. Ei susțin că iubesc educația, dar nu își dau seama că prin asta o pervertesc. Ca și cum efortul de a născoci distracții nu e suficient, africanii sunt preocupați și de reputația lor. Se vede aceasta în tot

ceea ce fac pentru că viața lor este una cât se poate de publică.

În Thagaste domnea totuși și o inerție specifică, chiar dacă și în el, ca parte a Africii, se puteau observa lesne elementele Africii ca întreg. Într-o astfel de Africă m-am născut eu, într-un astfel de Thagaste.

Pruncia

Nu-mi amintesc nimic despre primele zile de viață, căci toți pricepem vag ce a fost atunci și doar privind la alții. Pun temei pe părerile mamei și doicilor mele. Potrivit rânduielilor Lui am fost îngrijit și am primit lapte. Nu știam decât să sug laptele mamei, să fiu alintat și să plâng la ivirea neplăcerilor. Mai târziu am înțeles belșugul oferit de Dumnezeu tuturor făpturilor, chiar și celor mai neînsemnate.

De îndată ce am început să pricep câte ceva, principala mea grijă a fost aceea de a-mi satisface dorințele, de a-i sili pe ceilalți să mi le îndeplinească. Ele erau înlăuntrul meu, dar nu le puteam exprima încă, așa că țipam, plângeam și loveam. Iar dacă cei mari nu mi se supuneau, eu mă răzvrăteam împotriva lor și mă răzbunam pe ei. Sigur, posibilitățile-mi erau limitate, dar dorința ca ei să-mi devină asemenea unor sclavi era prezentă. Nici măcar pruncul, chiar dacă a viețuit o singură zi nu e ferit de păcat. Cuget acum la acestea prin ceea ce am văzut și continui să văd. Scriu despre mine, dar măș putea referi la orice copil. Orice copil caută sânul

LIBRIS We know books
mamei și oamenii s-au obișnuit să spună acestei lăcomii firea lucrurilor, realitatea de netăgăduit a vieții biologice. Imaginea e la prima vedere blândă pentru că sânul mamei este generos, iar la curgerea laptelui îmi aduc aminte acum de făgăduința privind Canaanul.

Mama avea 23 de ani când m-a născut. Ea era creștină, iar tatăl meu, Patricius, era păgân. Păgânismul avea încă un cuvânt de spus în ritualul nașterilor chiar și în familiile creștinilor. Mamele își cumpărau tot felul de amulete în forme și culori diverse, cu diferite însemne și imagini pentru a fi amplasate în locuri atent alese, sub pat, sub pernă, legate de diferite părți ale corpului. Unele erau rotunde, altele pătrate, mici sau mari, tari sau moi, fine sau aspre.

În Thagaste, „Zeița Cerului” era o figură maternă și mulți oameni în rătăcirea lor se rugau ei pentru o naștere ușoară. Mama nu a făcut aceasta. Și-a primit durerile facerii cu curaj, m-a primit cu bucurie și a revărsat din bunătatea sânelui ei în trupul meu mic și flămând. Plânsul meu era alarma care-i expunea pieptul impunător vieții din mine. Trebuia mereu să se grăbească, dar și să fie gingașă, doicile mele la fel. Ceream prin plânsete după nevoie și dacă în tot acest mecanism de susținere a vieții ar fi intervenit ceva, nu ezitam să mă revolt împotriva adulților, făcându-i din oameni liberi unii supuși nevoilor și dorințelor mele, aceasta cu o mare dezinvoltură și „naturaletă”. Numim manifestările de felul acesta ceva natural, dar îmi este clar că nevinovată este doar slăbiciunea membrilor unui copil, nu și sufletul lui. Țipătul meu spunea mai mult decât analizele filosofilor, era o chemare, un

imperativ, o urgență de sorginte primordială. Dacă nu se răspundea apelului meu atât de sonor, deveneam foarte gelos și nu ezitam să privesc cu ură și cu o față palidă pe toți aceia care ar fi stat în calea înfruptării și săturării mele din sânul matern, ca și cum aș fi fost de acord să curgă sânge din cei care m-ar fi oprit, dacă asta însemna că mi se va face voia. Cu siguranță vor fi observat și adulții din jurul meu, dar treceau repede peste ce vedeau, spunându-și că sunt tipice pruncilor și vor trece odată cu vârsta. Eram un prunc lacom, dar atent, preocupat să-mi comunic nevoile și dorințele. Iar metodele zgomotoase de mai înainte nu îmi mai erau suficiente în copilărie, așa că a trebuit să încep să învăț cum să vorbesc, făcând legăturile între sunete și obiecte. Am pășit în vârtoarea vieții umane asemenea fiecărui om, analizând mimica și gestică.

Lumea semnelor este una atât de profundă și atât de diversă, deși parcursă atât de rapid și fără cugetări însemnate. Este atât de puternică vrerea trupului și vrerea interioară încât le supune pe toate. Dumnezeu dăruiește copilului o viață și un trup înzestrat, bine întocmit, cu porniri și înclinații care să-l protejeze, cu un chip frumos, dar toate sunt pervertite de dorința de dominație.

Așa îmi văd pruncia, ca o sete de dominație, iar începutul copilăriei nu-mi apare decât ca o sofisticare a metodelor și posibilităților de a încerca să-mi potolesc această sete tot mai mult și mai mult.

Semnele prunciei sunt asemănătoare actelor de violență, dar nu exprimă decât adevărul crud al dorinței pentru viața biologică îngemănată cu dorința de dominație. Ce început tragic are viața omului! E zămislit în păcat, adus pe lume în dureri,